



Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 3. července 2014¹

Věc C-302/13

flyLAL-Lithuanian Airlines AS, in Liquidation
proti
Starptautiskā lidosta Rīga VAS
a
Air Baltic Corporation AS

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Augstākās tiesas Senāts [Lotyšsko])

„Nařízení (ES) č. 44/2001 — Oblast působnosti — Pojem občanské a obchodní věci — Náhrada škody v důsledku porušení evropské právní úpravy v oblasti hospodářské soutěže — Uznání předběžných a zajišťovacích opatření — Veřejný pořádek“

I – Úvod

1. Projednávaná věc je pro Soudní dvůr příležitostí, aby v rámci nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech² konkretizoval dva základní právní pojmy: totiž pojem občanské a obchodní věci a pojem veřejného pořádku.

2. Přitom vyvstává na jedné straně otázka, zda pojem „občanské a obchodní věci“ zahrnuje soudní uplatnění nároků vyplývajících z porušení právní úpravy v oblasti hospodářské soutěže, které jsou namířeny vůči podnikům, v nichž drží většinový podíl stát. Na straně druhé je potřeba vyjasnit, zda a případně za jakých podmínek lze zamítnout výkon zajišťovacích opatření s ohledem na veřejný pořádek.

II – Právní rámec

A – Unijní právo

3. Právní rámec této věci je v podstatě vymezen, pokud jde o primární právo, články 81 ES a 82 ES (nyní články 101 SFEU a 102 SFEU)³, a pokud jde o sekundární právo, články 1, 22, 34 a 35 nařízení (ES) č. 44/2001.

¹ — Původní jazyk: němčina.

² — Úř. věst. L 12, s. 1, Zvl. vyd. 19/04, s. 42 ve znění použitelném na projednávanou věc, naposledy pozměněném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1103/2008 ze dne 22. října 2008 (Úř. věst. L 304, s. 80).

³ — Jednání, která jsou v projednávané věci údajně porušením hospodářské soutěže, se odehrála před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost. Pro zodpovězení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jsou tudíž rozhodné pouze články 81 ES a 82 ES. Následující výklad lze však bez dalšího přenést také na obsahově v podstatných rysech shodné články 101 SFEU a 102 SFEU.

4. Článek 1 odst. 1 tohoto nařízení vymezuje věcnou působnost tohoto nařízení následujícím způsobem:

„Toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní a správní.“

5. Oddíl 6 kapitoly II nařízení (ES) č. 44/2001 stanoví výlučnou příslušnost. Jeho článek 22 zní:

„Bez ohledu na bydliště mají výlučnou příslušnost:

[...]

2. pro řízení, jejichž předmětem je platnost založení, nulita nebo zrušení společností nebo jiných právnických osob nebo sdružení právnických nebo fyzických osob nebo platnost usnesení jejich orgánů, soudy členského státu, na jehož území má společnost, právnická osoba nebo sdružení sídlo. [...]“

6. Článek 34 nařízení (ES) č. 44/2001 upravuje uznávání rozhodnutí vydaných v jiných členských státech a zní (výňatek):

„Rozhodnutí se neuznává,

1. je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá;

[...]“

7. Článek 35 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001, který je rovněž relevantní v souvislosti s uznáváním, stanoví:

„Rozhodnutí se rovněž neuznává, pokud je v rozporu s oddílem 3, 4 a 6 kapitoly II [...]“

B – Lotyšské právo

8. Pro projednávanou věc je relevantní zejména Likums „Par aviāciju“ (zákon o letectví) a jeho prováděcí ustanovení.

9. Podle lotyšského zákona o letectví jsou provozovatelé letadel povinni hradit poplatky mimo jiné za užívání letiště.

10. V době rozhodné pro předmět sporu pak různé dekrety stanovily, že dopravci, kteří přistávají na Letišti Riga či z něj odlétají, mají nárok na snížení těchto poplatků. Míra tohoto snížení závisí na počtu cestujících odlétajících z Rigy, jež příslušný dopravce přepravil v průběhu jednoho roku.

III – Skutkové okolnosti původního řízení a předběžné otázky

11. Společnost AB flyLAL-Lithuanian Airlines (dále jen „AB flyLAL“) je litevským leteckým dopravcem, který je v současné době v platební neschopnosti a který se cítil být znevýhodněn na trhu leteckých dopravních služeb vůči jednomu konkurentovi, lotyšské letecké dopravní společnosti AS Air Baltic Corporation (dále jen „Air Baltic“). Společnost AB flyLAL se zejména domnívá, že jí v důsledku protiprávní soutěžní situace v Lotyšsku a Litvě vznikla hospodářská škoda.

12. V roce 2008 proto společnost AB flyLAL zažalovala společnost Air Baltic a společnost VAS Starptautiskā lidosta Rīga (dále jen „Lidosta Rīga“), která je státní kapitálovou společností provozující Letiště Riga, u Vilniaus Apygardos Teismas (Krajský soud ve Vilniusu) mimo jiné o zaplacení náhrady škody ve výši 199 830 000 LTL⁴. Žalobkyně svou žalobu opřela o porušování evropské právní úpravy v oblasti hospodářské soutěže. Uvedla v podstatě, že společnost Air Baltic zneužila v rámci lotyšské politiky snižování letištních poplatků své dominantní postavení. Tato snížení poskytnutá společnosti Air Baltic v Lotyšsku mimo jiné umožnila, aby na Letišti Vilnius (Litevská republika) poskytovala služby za dumpingové ceny. Dále je třeba považovat pravidelné snižování letištních poplatků za zakázanou dohodu žalovaných.

13. Ještě před vydáním konečného rozsudku v hlavním řízení nařídil Lietuvos Apeliacinis Teismas (litevský odvolací soud) rozsudkem ze dne 31. prosince 2008 v rámci předběžné právní ochrany předběžné zajištění aktiv společností Air Baltic a Lidosta Rīga ve výši částky požadované v žalobě.

14. Společnost AB flyLAL pak u Rigas pilsētas priekšpilsētas tiesa (soud obvodu Vidzeme města Rigy) podala návrh na uznání rozsudku ze dne 31. prosince 2008 a na jeho výkon v Lotyšsku. Tomuto návrhu bylo v rozhodnutí soudu prvního stupně ze dne 19. ledna 2012 v podstatě vyhověno a rozsudek ze dne 31. prosince 2008 tak byl uznán a prohlášen za vykonatelný v Lotyšské republice.

15. Předkládající soud, kterým je Augstākās tiesas Senāts (Nejvyšší soud Lotyšské republiky), má nyní rozhodnout o oprávněm prostředku podaném společnostmi Air Baltic a Lidosta Rīga ohledně uznání a výkonu rozsudku ze dne 31. prosince 2008 v Lotyšsku.

16. Předkládající soud se zaprvé táže, zda se v případě litevského řízení o náhradě škody – a konkrétně v případě rozsudku ze dne 31. prosince 2008 – jedná o občanskou a obchodní věc ve smyslu článku 1 nařízení (ES) č. 44/2001. Pokud ano, je zadruhé podle něj zapotřebí vyjasnit, zda nebylo nutno přiznat výlučnou příslušnost lotyšských soudů na základě článku 22 nařízení (ES) č. 44/2001 již v rámci řízení o náhradě škody. V případě, že by tomu tak bylo, vyvstává zatřetí další otázka, zda Augstākās tiesas Senāts nebyl povinen na základě čl. 35 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001 zamítnout uznání rozsudku ze dne 31. prosince 2008 z důvodu porušení článku 22 tohoto nařízení. Začtvrté se Augstākās tiesas Senāts táže, zda uznání sporného rozsudku je v souladu s veřejným pořádkem Lotyšské republiky ve smyslu čl. 34 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001. Rozsudek ze dne 31. prosince 2008 obsahuje zaprvé pouze nedostatečné informace k výpočtu požadované částky, která je značně vysoká. Zadruhé, jelikož byl mezitím na majetek litevské žalobkyně prohlášen konkurs, neměly by žalované v případě pozdějšího zamítnutí žaloby reálnou možnost, jak požadovat náhradu škody, která jim byla způsobena vydáním předběžného opatření. Lotyšské republice, která drží 100 %, resp. 52,6 % podíl v žalovaných společnostech, by tak vznikla značná škoda, jež by se dotkla hospodářských zájmů státu a ohrozila bezpečnost státu.

17. Za těchto podmínek Augstākās tiesas Senāts přerušil řízení a položil Soudnímu dvoru tyto předběžné otázky:

„1) Je třeba za občanskou nebo obchodní věc považovat spor, v němž je požadována náhrada škody a určení protiprávnosti jednání žalovaných spočívajícího v protiprávní dohodě a ve zneužití dominantního postavení, které je založeno na použití obecně závazných právních předpisů jiného členského státu, s ohledem na to, že protiprávní dohody jsou neplatné od okamžiku jejich uzavření, zatímco vydání normy je aktem státu v oblasti veřejného práva (*acta iure imperii*), na který se použijí pravidla mezinárodního práva veřejného týkající se imunity státu vůči soudům jiných států?

4 — Tato částka odpovídá přibližně částce 58 000 000 eur (konverzní kurz: 1 EUR = 3,4528 LTL).

- 2) V případě kladné odpovědi na první otázku (věc je občanskou nebo obchodní věcí ve smyslu nařízení), je třeba mít za to, že řízení o náhradu škody je sporem, jehož předmětem je platnost usnesení orgánů společností ve smyslu čl. 22 bodu 2 nařízení, což umožňuje neuznat rozhodnutí podle čl. 35 odst. 1 nařízení?
- 3) Jestliže předmět žaloby v řízení o náhradu škody spadá do oblasti působnosti čl. 22 bodu 2 nařízení (výlučná příslušnost), je soud státu, v němž je navrhováno uznání, povinen v souvislosti s uznáním rozhodnutí, jímž bylo nařízeno zajišťovací předběžné opatření, ověřit, že jsou splněny podmínky vyjmenované v čl. 35 odst. 1 nařízení?
- 4) Lze doložku o veřejném pořádku obsaženou v čl. 34 odst. 1 nařízení vykládat v tom smyslu, že uznání rozhodnutí, jímž bylo nařízeno zajišťovací předběžné opatření, je v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, jestliže, zaprvé, hlavním důvodem pro nařízení zajišťovacího předběžného opatření je značná výše požadované částky, aniž byl proveden odůvodněný a opodstatněný výpočet, a zadruhé, uznáním a výkonem uvedeného rozhodnutí lze způsobit žalovaným škodu, kterou žalobkyně, společnost, na niž byl prohlášen konkurs, nebude moci v případě, že bude žaloba v řízení o náhradu škody zamítnuta, nahradit, což by se mohlo dotknout hospodářských zájmů státu, v němž je navrhováno uznání, a ohrozit tak bezpečnost státu, vzhledem k tomu, že Lotyšská republika drží 100 % podíl ve společnosti Lidosta Rīga a 52,6 % podíl ve společnosti AS Air Baltic Corporation?“

IV – Právní posouzení

A – K první předběžné otázce

18. První předběžnou otázkou se chce Augstākās tiesas Senāts v podstatě dozvědět, zda se v případě litevského řízení o náhradě škody a konkrétně v případě rozsudku ze dne 31. prosince 2008 jedná o občanskou a obchodní věc ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001.

19. Pro zodpovězení této otázky je nejprve třeba objasnit, co je nutné chápat pod pojmem „občanské a obchodní věci“ ve smyslu nařízení (ES) č. 44/2001. V této souvislosti je třeba utřídit judikaturu Soudního dvora týkající se tohoto pojmu (bod 1) a takto získané informace uplatnit na skutkové okolnosti případu projednávaného v původním řízení (bod 2).

1. Kritéria, jež lze dovodit z judikatury

20. Podle ustálené judikatury Soudního dvora⁵ je třeba vykládat pojem „občanské a obchodní věci“ v rámci Unie autonomně s odkazem na cíle a systematiku nařízení (ES) č. 44/2001, jakož i na obecné zásady vyvozené ze všech vnitrostátních právních řádů⁶.

⁵ — Viz k tomu přehled uvedený ve stanovisku generální advokátky V. Trstenjak ve věci Sapir a další (C-645/11, EU:C:2012:757, body 47 až 69).

⁶ — Viz mimo jiné rozsudky LTU v. Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, bod 3), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, bod 7), Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144, bod 18), Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 28), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, bod 20), Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, bod 24), Lechouritou a další (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 29) a Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 41).

21. V rozsahu, v němž ve vztazích mezi členskými státy nahradilo nařízení (ES) č. 44/2001 Bruselskou úmluvu⁷,⁸, platí její výklad Soudním dvorem nadále i pro příslušná ustanovení nařízení (ES) č. 44/2001⁹. Tak je tomu v případě čl. 1 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001, neboť zaujímá stejné místo a plní stejnou funkci jako čl. 1 odst. 1 Bruselské úmluvy¹⁰.

22. Podle ustálené judikatury k výše uvedeným ustanovením mohou být rozhodnutí soudu vyloučena z působnosti vzhledem k *povaze právního vztahu existujícího mezi účastníky* nebo *vzhledem k předmětu sporu* nařízení (ES) č. 44/2001¹¹.

23. Pro zjištění, zda se jedná občanskou a obchodní věc, je tudíž nejprve zapotřebí prozkoumat určující faktory právních vztahů mezi účastníky původního řízení (bod 2a) a poté – za účelem stanovení předmětu právního sporu v původním řízení (bod 2b) – osvětlit skutkový stav, který je základem jednotlivých nároků, a prozkoumat základ podané žaloby a okolnosti jejího podání¹².

2. Použití kritérií stanovených judikaturou na skutkový stav původního řízení

24. Nejprve je nutno se zabývat právními vztahy mezi žalobkyní a žalovanými v původním řízení, jež jsou základem údajného porušení evropského práva hospodářské soutěže, v jehož důsledku je požadována náhrada škody.

a) Povaha právních vztahů existujících mezi účastníky

25. Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, jsou účastníky právního sporu v původním řízení společnosti Lidosta Rīga a Air Baltic, v nichž Lotyšská republika drží 100 %, resp. 52,6 % podíl.

26. To však samo o sobě ještě nevylučuje použití nařízení (ES) č. 44/2001. Rozhodné je spíše to, zda má sporný právní vztah souvislost s výkonem veřejné moci¹³. Pokud tomu tak *není*, lze uplatnit nařízení (ES) č. 44/2001.

27. Tuto otázku je nutno níže prozkoumat, pokud jde o právní vztahy existující mezi jednotlivými účastníky původního řízení.

i) Právní vztahy mezi společnostmi AB flyLAL a Air Baltic

28. Pokud jde o právní vztah mezi společnostmi AB flyLAL a Air Baltic, nevyžaduje otázka povahy právních vztahů žádný hlubší rozbor.

7 — Úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 299, s. 32).

8 — Viz čl. 68 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001.

9 — Rozsudky Draka NK Cables a další (C-167/08, EU:C:2009:263, bod 20), SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, bod 22), German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, bod 27); Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, bod 38), Sapir (C-645/11, EU:C:2013:228, bod 31) a Sunico a další (C-49/12, EU:C:2013:545, bod 32).

10 — V tomto smyslu ohledně čl. 1 odst. 2 písm. b) viz rozsudek SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, bod 23).

11 — Viz mimo jiné rozsudky LTU (29/76, EU:C:1976:137, bod 4), Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 29), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, bod 21), Lechouritou a další (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 30), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 42), Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, bod 39), Sapir a další (C-645/11, EU:C:2013:228, bod 32), Sunico a další (C-49/12, EU:C:2013:545, bod 33) a Schneider (C-386/12, EU:C:2013:633, bod 18).

12 — Rozsudky Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 31), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, bod 23), Frahuil (C-265/02, EU:C:2004:77, Rn.bod 20), Sapir a další (C-645/11, EU:C:2013:228, bod 34) a Sunico a další (C-49/12, EU:C:2013:545, bod 35).

13 — Rozsudky LTU v. Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, bod 4), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, bod 8), Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 30), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, bod 22), Lechouritou a další (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 31), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 43), Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, bod 56), Sapir a další (C-645/11, EU:C:2013:228, bod 33) a Sunico a další (C-49/12, EU:C:2013:545, bod 34).

29. Obě společnosti jsou v konkurenčním vztahu jakožto subjekty nabízející služby na trhu leteckých dopravních služeb a jakožto subjekty poptávající služby na trhu užívání letiště. Žádný z účastníků řízení přitom vůči druhému nevykonává veřejnou moc, jež nepřísluší soukromým osobám¹⁴.

ii) Právní vztahy mezi společnostmi AB flyLAL a Lidosta Rīga

30. Avšak ani pro právní vztah mezi společnostmi AB flyLAL a Lidosta Rīga není charakteristický výkon veřejné moci.

31. Jádrem tohoto právního vztahu je užívání Letiště Rīga společností AB flyLAL oproti úhradě letištních poplatků. Toto užívání letiště spočívá v podstatě v odbavování letadel, cestujících a nákladu. Vůči uživatelům letiště tak Lotyšská republika vystupuje – skrze dceřinou společnost Lidosta Rīga, jejímž je 100 % vlastníkem – prostřednictvím otevření trhu pro letištní služby na Letišti Rīga na úrovni soukromého práva¹⁵. Každý jiný soukromý hospodářský subjekt – například provozovatel soukromého letiště – by mohl tyto služby poskytovat stejným způsobem¹⁶.

32. Nic na tom nemění ani skutečnost, že společnost Lidosta Rīga podléhá, pokud jde o stanovení poplatků a zejména poskytnutí či neposkytnutí snížení poplatků, zákonným požadavkům Lotyšské republiky, jež mají obecnou platnost. Tato vazba se totiž týká vztahu mezi Lotyšskou republikou jakožto držitelkou podílů a společností Lidosta Rīga jakožto její dceřinou společností, v níž má 100 % podíl, a nemá vliv na vztah mezi společností Lidosta Rīga a společností AB flyLAL jakožto uživatelkou letiště.

33. Stejně tak nehraje roli, zda může společnost Lidosta Rīga využít vybraných poplatků podle vlastního uvážení nebo zda je potud vázána zákonnými požadavky. Ani tento aspekt totiž necharakterizuje povahu jejího právního vztahu k uživatelům letiště, jakým je společnost AB flyLAL, nýbrž právní vztahy společnosti Lidosta Rīga s držitelkou jejích podílů – Lotyšskou republikou –, které je od výše uvedeného vztahu nutno odlišit.

34. Výchozí situace v projednávané věci je tak odlišná od skutkového stavu, který byl základem pro rozsudek LTU¹⁷. V uvedené věci šlo sice také o poplatky za služby, které byly poskytovány v souvislosti s leteckou dopravou, avšak nejednalo se konkrétně o poplatky za *hospodářské* využívání letiště. Místo toho se jednalo o poplatky za traťovou navigaci, které byly vybírány za využívání *služeb bezpečnosti letového provozu* mezinárodní organizací leteckého dohledu¹⁸ – tedy za vlastní veřejnoprávní zájem, jako je kontrola a dohled nad vzdušným prostorem.

35. Pouze s ohledem na tyto poplatky za traťovou navigaci Soudní dvůr v rozsudku LTU konstatoval existenci „souvislosti s výkonem veřejné moci“¹⁹. V rozsudku LTU byly proto – na rozdíl od projednávané věci – dány určující prvky podřízenosti, které svědčily o výkonu veřejné moci.

14 — K tomuto kritériu viz rozsudky LTU v. Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, bod 4), Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144, bod 22), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, bod 30), Lechouritou a další (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 34) a Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 44).

15 — Potud je nutno rozlišovat mezi úlohou státu jakožto držitele podílů ve společnosti na jedné straně a jakožto vykonavatele veřejné moci na straně druhé; v tomto smyslu viz také rozsudek ve věci Komise v. EDF (C-124/10 P, EU:C:2012:318, bod 80).

16 — Také směrnice Rady 96/67/ES ze dne 15. října 1996 o přístupu na trh odbavovacích služeb na letištích Společenství (Úř. věst. L 272, s. 36, Zvl. vyd. 07/02, s. 496), zejména její čl. 2 písm. d) a g), kromě toho potvrzuje, že se v případě těchto služeb nejedná o výkon veřejné moci, nýbrž o služby, které jsou poskytovány v rámci rovnoprávního vztahu.

17 — Rozsudek LTU v. Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137).

18 — K veřejnoprávní povaze činností vykonávaných Eurocontrole viz také rozsudek SAT Fluggesellschaft (C 364/92, EU:C:1994:7, body 27 až 29).

19 — Rozsudek LTU v. Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, bod 4).

36. Rozlišování mezi poskytováním služeb bezpečnosti letového provozu souvisejících s výkonem veřejné moci na jedné straně a otevřením trhu pro letištní služby na straně druhé, které je zde prováděno za účelem vymezení pojmu „občanské a obchodní věci“, je kromě toho v souladu s podobně koncipovanými úvahami Soudního dvora, jež se týkají právní úpravy v oblasti hospodářské soutěže.

37. V této souvislosti se již Soudní dvůr v několika rozhodnutích zabýval klasifikací činností řídicího orgánu letiště. Opakovaně přitom dospěl k závěru, že nabízení „letištních služeb za odměnu plynoucí zejména z letištních poplatků“ představuje hospodářskou činnost, a je tudíž nutno jej v zásadě posuzovat podle evropského práva hospodářské soutěže²⁰. Nezáleží přitom ani na tom, zda má dotčený subjekt soukromoprávní či veřejnoprávní postavení, ani na rentabilitě činnosti²¹.

38. Mezi odlišením – relevantním pro účely čl. 1 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001 – právního vztahu *soukromoprávní* povahy od právního vztahu, který má povahu výkonu *veřejné moci*, na straně jedné a vymezením *hospodářské činnosti* od výkonu *veřejné moci* v rámci pravidel hospodářské soutěže na straně druhé existuje nejen terminologická podobnost, ale také obsahově zaměnitelný vztah, který odůvodňuje vytváření shodných hodnotících měřítek. Tento přístup zastává zjevně také Soudní dvůr, když v rozsudku SAT Fluggesellschaft, který vychází z práva hospodářské soutěže, poukazuje na rozsudek LTU²². Z této skutečnosti lze dovodit, že použitelnost nařízení (ES) č. 44/2001 se posuzuje podle stejných kritérií, jaká Soudní dvůr rozvinul pro charakterizaci hospodářské činnosti na úrovni práva hospodářské soutěže. V opačném případě by docházelo k obtížně vysvětlitelným rozporům v posouzení, pokud by byla vlastní hospodářské činnosti upřena povaha občanské a obchodní věci.

39. Proto není ani povaha právního vztahu společnosti Lidosta Rīga k žalobkyni v původním řízení charakterizována výkonem veřejné moci, neboť vzhledem k tomu, že se v podstatě jedná o poskytování letištních služeb za úplat, má tento právní vztah hospodářsko-soukromoprávní povahu.

b) Předmět právního sporu

40. Dále je nutno posoudit, zda i předmět právního sporu potvrzuje závěry, jež byly učiněny ohledně povahy právních vztahů mezi účastníky řízení.

41. Přitom je nutno předeslat, že – jak zdůrazňují vláda Lotyšské republiky a společnost Lidosta Rīga – s ohledem na informace poskytnuté předkládajícím soudem existují zcela zásadní pochybnosti týkající se existence dohody narušující hospodářskou soutěž na úkor žalobkyně v původním řízení, a ani existence zneužití dominantního postavení společností Lidosta Rīga se v důsledku její vázanosti právními předpisy lotyšského státu v žádném případě nejví jako nepochybná²³. V projednávaném

20 — Viz rozsudky Aéroports de Paris v. Komise (C-82/01 P, EU:C:2002:617, bod 78) a Mitteldeutsche Flughafen a další (C-288/11 P, EU:C:2012:821, bod 40).

21 — Viz rozsudky Aéroports de Paris v. Komise (C-82/01 P, EU:C:2002:617, bod 75), MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376, body 21 a 22), Selex Sistemi Integrati v. Komise (C-113/07 P, EU:C:2009:191, bod 69) a Mitteldeutsche Flughafen a další (C-288/11 P, EU:C:2012:821, bod 50).

22 — Rozsudek SAT Fluggesellschaft (C-364/92, EU:C:1994:7, bod 28).

23 — Články 81 ES a 82 ES se totiž podle judikatury Soudního dvora použijí pouze na protisoutěžní chování, které podniky uskutečňují z vlastní iniciativy. Naproti tomu se nepoužijí tehdy, je-li podnikům protisoutěžní jednání uloženo vnitrostátními právními předpisy nebo tvoří-li tyto předpisy právní rámec, který sám o sobě vylučuje jakoukoliv možnost jejich soutěžního jednání; viz rozsudek Komise a Francie v. Ladbroke Racing (C-359/95 P a C-379/95 P, EU:C:1997:531, bod 33 a násl., s dalšími odkazy). Pokud však v důsledku této vázanosti nejedná (veřejno-právní) podnik samostatně, lze případně usuzovat na existenci opatření členského státu, které narušuje hospodářskou soutěž a které je způsobilé zmařit užitečný účinek pravidel hospodářské soutěže uplatnitelných na podniky, na něž se rovněž vztahuje článek 81 ES nebo 82 ES ve spojení s článkem 10 ES (nyní čl. 4 odst. 3 SEU), který zakládá povinnost loajální spolupráce. Případná žaloba na náhradu škody by však potom pravděpodobně musela být namířena proti samotnému členskému státu, a nikoli proti „vázanému“ podniku, jehož jednání vůči jiným hospodářským subjektům je „odůvodněné“; viz rozsudek CIF (C-198/01, EU:C:2003:430, bod 54).

řízení tak Soudní dvůr nemá přezkoumávat existenci narušení hospodářské soutěže, nýbrž posoudit předmět právního sporu v původním řízení, jehož ústředním bodem je nárok na náhradu škody vzniklé na základě porušení článků 81 ES a 82 ES, z hlediska toho, zda se jedná o občanskou a obchodní věc²⁴.

42. Pro posouzení předmětu právního sporu je přitom rozhodný skutkový stav, z něhož sporný nárok vychází. O občanskou a obchodní věc se *nejedná* v případě, že se uplatňovaný nárok zakládá na výkonu veřejné moci²⁵. Přitom však nepostačuje jakákoli souvislost s výkonem veřejné moci. Rozhodující je spíše to, aby z veřejné moci vycházelo jednání, které má konkrétně za následek vznik nároku²⁶.

43. Povaha již zkoumaných právních vztahů mezi účastníky řízení, jež tvoří základ pro uplatňovaný nárok na náhradu škody, již ukazuje, že se v projednávané věci *nejedná* o výkon veřejné moci. Tento závěr není zpochybněn ani tím, že nároky na náhradu škody z důvodu porušení evropského práva hospodářské soutěže přirozeně vycházejí z unijního práva (k tomu viz bod i)), ani zvláštními okolnostmi projednávané věci, zejména zapojením státních orgánů (k tomu viz bod ii)).

i) Použitelnost nařízení (ES) č. 44/2001 na nároky na náhradu škody vyplývající z práva hospodářské soutěže

44. Následně je nejprve zapotřebí se obecně zabývat právním základem a normativním rámcem nároků na náhradu škody vyplývajících z práva hospodářské soutěže. Potom bude s ohledem na tyto skutečnosti posouzen předmět původního řízení.

– Povinnost účastníků kartelové dohody k náhradě škody jako přirozená zásada unijního práva

45. V případě povinnosti účastníků kartelové dohody, popř. podniků s dominantním postavením, které zneužily své tržní síly, k náhradě škody se jedná o zásadu unijního práva, která vyplývá přímo z primárního práva²⁷.

46. Soudní dvůr tak již opakovaně rozhodl, že vzhledem k tomu, že má článek 81 ES přímé účinky ve vztazích mezi jednotlivci a zakládá práva jednotlivců jako procesních subjektů²⁸, užitečný účinek zákazu stanoveného v tomto ustanovení by byl zpochybněn, nemohl-li by se každý domáhat náhrady škody, jež mu měla být způsobena smlouvou nebo jednáním, které mohou omezovat nebo narušovat hospodářskou soutěž²⁹.

47. Patrně neexistuje vážnější pochybnost o tom, že stejná úvaha musí platit také pro další stěžejní ustanovení evropského práva hospodářské soutěže, totiž článek 82 ES, i když Soudní dvůr dosud neměl příležitost v této otázce rozhodnout.

24 — V první předběžné otázce se v tomto smyslu uvádí: „[...] spor, v němž je požadována náhrada škody a určení protiprávnosti jednání žalovaných spočívajícího v protiprávní dohodě a ve zneužití dominantního postavení [...]“

25 — Rozsudky Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, bod 15) a Lechouritou a další (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 41).

26 — Viz rozsudky LTU v. Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, bod 4), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, bod 15) a Lechouritou a další (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 41).

27 — Viz v souvislosti s článkem 81 ES již mé stanovisko ve věci KONE a další (C-557/12, EU:C:2014:45, body 25–30).

28 — Rozsudek Manfredi a další (C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 39).

29 — Rozsudek Courage a Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, bod 26).

– Příslušná žaloba na náhradu škody je v zásadě občanskou a obchodní věcí

48. V případě předmětných žalob na náhradu škody, jež jsou namířeny proti podnikům, které porušily články 81 ES nebo 82 ES, se v podstatě z pohledu evropského občanského procesního práva jedná o občanské a obchodní věci ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001³⁰. Evropská komise to nedávno znovu zdůraznila ve svém návrhu směrnice o dodržování práv v oblasti práva na ochranu hospodářské soutěže³¹.

ii) Neprovedení odchylného posouzení z důvodu zvláštních okolností projednávané věci

49. Vzhledem ke zvláštním okolnostem projednávané věci, především veřejnoprávnímu vlastnictví podniků, jež byly zažalovány o náhradu škody, jakož i ke skutečnosti, že narušení hospodářské soutěže bylo údajně způsobeno zákonnými požadavky lotyšského státu, je však zapotřebí se ptát, zda lze tuto soukromoprávní klasifikaci potvrdit také v projednávané věci.

50. Jsem toho názoru, že je na tuto otázku nutno odpovědět kladně. Hovoří pro to obě následující hlediska:

– Jednotnost unijního práva

51. Jak již bylo uvedeno v bodě 38, je při odlišování vztahu *soukromoprávní* povahy od právního vztahu, který má povahu *výkonu veřejné moci*, pokud jde o oblast působnosti nařízení (ES) č. 44/2001, nutno použít stejná měřítka jako pro odlišení *hospodářské činnosti* podniků od výkonu *veřejné moci* podniky ve smyslu článků 81 ES a 82 ES.

52. V návaznosti na to je v projednávané věci, i pokud jde o otázku týkající se předmětu sporu, u níž se v podstatě jedná o to, zda jednání zakládající nárok představuje výkon veřejné moci³², nutno určující veřejnoprávní prvek odmítnout. Zaprvé totiž má jednání, které je narušením hospodářské soutěže zakládajícím nárok, tedy v projednávané věci vybírání letištních poplatků společností Lidosta Riga v nestejně výši, přímou souvislost s hospodářskou činností dotčeného podniku, tedy s provozem letiště. Zadruhé lze články 81 ES a 82 ES vůbec uplatnit jako základ nároku pouze tehdy, pokud podnik, který je povinen k náhradě škody, nevykonává veřejnou moc, nýbrž je právě hospodářsky činný.

53. Již z toho vyplývá, že se v případě projednávané žaloby na náhradu škody (a předběžnou právní ochranu) musí jednat o občanskou a obchodní věc ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001.

54. Ani okolnost, že skutkový stav, který podle názoru žalobkyně zakládá nárok, nevykazuje pouze souvislost s unijním právem hospodářské soutěže, nýbrž že je také zasazen do kontextu vnitrostátního leteckého práva, nevede k jinému výsledku. Projednávaná žaloba na náhradu škody totiž není namířena proti lotyšským právním předpisům, a tedy proti tzv. *acta iure imperii*; o této problematice pojednám podrobně níže.

30 — Viz k tomu také v současnosti projednávanou věc CDC v. Evonik Degussa a další (C-352/13, Úř. věst. 2013, C 298, s. 2).

31 — Viz návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže (COM[2013] 404 final), který na straně 6 odkazuje na nařízení (ES) č. 44/2001. Viz také sdělení Komise o spolupráci mezi Komisí a vnitrostátními soudy při používání článků 81 ES a 82 ES (Úř. věst. 2004, C 101, s. 54, bod 3 a poznámka pod čarou 4).

32 — Viz rozsudky LTU v. Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, bod 4), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, bod 15) a Lechouritou a další (C-292/05, EU:C:2007:102, bod 41).

– Žaloba na náhradu škody není namířena proti *acta iure imperii*

55. Předkládající soud je – jak jednoznačně plyne z předkládacího usnesení – zjevně názoru, že žalobkyně v původním řízení ve své žalobě na náhradu škody v konečném důsledku napadá právní předpisy Lotyšské republiky.

56. V této souvislosti je nejprve zapotřebí poukázat na to, že odpovědnost státu za *acta iure imperii* ve skutečnosti nespadá do oblasti působnosti nařízení (ES) č. 44/2001. Nové znění nařízení (ES) č. 44/2001, které vstoupí v platnost od 10. ledna 2015, přichází v tomto smyslu s vyjasňujícím doplněním tohoto právního aktu³³.

57. Kromě toho je nutno konstatovat, že stát podle obecně uznávané zásady imunity státu – *par in parem non habet imperium* – nemůže být vzhledem k *acta iure imperii* podřízen soudní jurisdikci jiného státu³⁴.

58. Přesto však podle mého názoru nejsou pochybnosti vyjádřené předkládajícím soudem na místě.

59. Zaprvé, cílem žaloby projednávané v rámci litevského hlavního řízení není normativní přezkum, nýbrž pouze získání náhrady za znevýhodnění způsobené narušením hospodářské soutěže. I kdyby – jak již Soudní dvůr opakovaně zdůraznil – častější uplatňování kartelových žalob na náhradu škody značně přispělo k zachování účinné hospodářské soutěže v Unii³⁵, a bylo tak ve všeobecném zájmu, nečiní to z žaloby na náhradu škody namířené proti jednomu či více soukromých podniků pověřených výkonem veřejné moci řízení ke kontrole právních aktů státu. To platí dokonce i tehdy, pokud bylo předmětné narušení hospodářské soutěže akty státu – v projednávané věci v podobě lotyšských právních předpisů o letištních poplatcích – nepřímo ovlivněno.

60. Zadruhé, ani neplatnost plynoucí z čl. 81 odst. 2 ES, kterou zmínil předkládající soud, nevede k jinému závěru.

61. Skutečnost, že porušení zákazu kartelových dohod vede na základě čl. 81 odst. 2 ES také k neplatnosti dohody, která narušuje hospodářskou soutěž, se totiž týká pouze konkrétní dohody samotné – tedy dohody, jíž se řídí hospodářský vztah mezi společnostmi Lidosta Rīga a Air Baltic, avšak v žádném případě lotyšských právních předpisů, jež údajně tuto dohodu nepřímo ovlivnily. Pokud by tyto právní předpisy skutečně byly neslučitelné s unijním právem hospodářské soutěže, mohla by jejich uplatnění sice bránit přednost unijního práva, to by však nebylo přímým důsledkem žaloby na náhradu škody.

62. V důsledku neplatnosti konstatované v reakci na to na základě čl. 81 odst. 2 ES se ze subjektivní žaloby na náhradu škody v žádném případě nestává objektivní řízení pro přezkum právních předpisů státu.

3. Dílčí závěr

63. Na první předběžnou otázku je tudíž nutno odpovědět tak, že takový právní spor týkající se opatření předběžné právní ochrany, jakým je spor v původním řízení, v rámci jehož hlavního řízení požaduje letecký dopravce organizovaný podle pravidel soukromého práva z důvodu údajného porušení právní úpravy Evropské unie v oblasti ochrany hospodářské soutěže náhradu škody, mimo

33 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění) (Úř. věst. L 351, s. 1).

34 — Viz rozsudek Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, bod 54).

35 — V tomto smyslu viz rozsudky Courage und Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, body 26 a 27), Manfredi a další (C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 91), Pfeiderer (C-360/09, EU:C:2011:389, bod 28) a Donau Chemie a další (C-536/11, EU:C:2013:366, bod 23).

jiné od podniku, který je pověřen výkonem veřejné moci a který mu umožňuje užívání letiště oproti placení letištních poplatků, je občanskou a obchodní věcí ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001, i když jsou letištní poplatky a případné snížení těchto poplatků upraveny vnitrostátními právními předpisy.

B – Ke druhé a třetí předběžné otázce

64. Podstatou druhé a třetí předběžné otázky předkládajícího soudu, jež mohou být posouzeny společně, je, zda je nutno takové řízení o náhradě škody ve věci kartelového práva, jakým je řízení dotčené v projednávané věci, považovat za právní spor týkající se účinnosti usnesení orgánů společnosti ve smyslu čl. 22 bodu 2 nařízení (ES) č. 44/2001. Pokud tomu tak je, chtěl by se soud dále dozvědět, zda čl. 35 odst. 1 ve spojení s čl. 22 bodem 2 nařízení (ES) č. 44/2001 v případě, že hlavní řízení proběhlo před jiným soudem než soudem příslušným podle čl. 22 bodu 2 nařízení (ES) č. 44/2001, brání také uznání rozhodnutí tohoto jiného soudu vydaného v rámci řízení o přiznání předběžné právní ochrany.

65. Na druhou předběžnou otázku je nutno odpovědět záporně, a posouzení třetí předběžné otázky tudíž není potřeba.

66. Předmětem žaloby v hlavním řízení a v řízení o přiznání předběžné právní ochrany, o níž jde v původním řízení probíhajícím u předkládajícího soudu, je totiž v podstatě požadavek žalobkyně na náhradu škody, a nikoli „platnost založení, nulita nebo zrušení společností [...] nebo platnost usnesení jejich orgánů“ ve smyslu čl. 22 bodu 2 nařízení (ES) č. 44/2001.

67. Žalobkyně se sice na jednu stranu obrací se svým požadavkem na náhradu škody nepřímo také proti poplatkové politice společnosti Lidosta Rīga, která se, ačkoli je předurčena zákonem, mohla nakonec odrazit také na podobě usnesení společníků společnosti Lidosta Rīga či jejího představenstva.

68. Ustanovení čl. 22 bodu 2 nařízení (ES) č. 44/2001 má však povahu ustanovení o výjimce, a je ho tudíž nutno vykládat úzce. Jeho účelem je koncentrace soudní příslušnosti v sídle společnosti pouze u žalob, které se přímo týkají předmětů sporu, jež jsou v tomto ustanovení taxativně vymezeny. Jelikož však v projednávané věci nejde přímo o žalobu namířenou na neplatnost či nulitu usnesení – vždyť v rámci hlavního řízení zřejmě nedošlo ani k seznámení se s konkrétním usnesením, ani vůči němu nebyla vznesena žádná námitka –, je čl. 22 bod 2 nařízení (ES) č. 44/2001 v projednávané věci stejně irelevantní jako článek 35 tohoto nařízení v rozsahu, v němž odkazuje na článek 22.

69. Na druhou předběžnou otázku je tudíž nutno odpovědět tak, že takové řízení o náhradě škody, jakým je hlavní řízení v projednávané věci, není právním sporem o účinnost usnesení orgánů společnosti ve smyslu čl. 22 bodu 2 nařízení (ES) č. 44/2001.

C – Ke čtvrté předběžné otázce

70. Podstatou čtvrté předběžné otázky Augstākās tiesas Senāts je, zda veřejnému pořádku členského státu odporuje uznání rozhodnutí v řízení o přiznání předběžné právní ochrany, pokud jednak nebyla výše značně vysoké částky zajištěné formou předběžného zajištění odůvodněna a jednak hrozí vznik škody, kterou nebude možné nahradit, čímž by byly dotčeny hospodářské zájmy státu, v němž je o uznání žádáno, a v důsledku toho by mohla být vážně ohrožena bezpečnost státu.

1. Ustanovení o veřejném pořádku v judikatuře Soudního dvora

71. Úvodem je zapotřebí poukázat na to, že čl. 34 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001 musí být podle ustálené judikatury³⁶ vykládán striktně, neboť představuje překážku uskutečnění jednoho ze základních cílů uvedeného nařízení³⁷. Ustanovení o veřejném pořádku, které je obsaženo v tomto nařízení, se může uplatnit pouze ve výjimečných případech³⁸.

72. Ačkoli je členským státům v zásadě ponechána volnost stanovit podle výhrady obsažené v čl. 34 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001 požadavky vyplývající z jejich veřejného pořádku v souladu s jejich vnitrostátními pojetími, spadá vymezení tohoto pojmu do výkladu tohoto nařízení³⁹. I když Soudnímu dvoru nepřísluší definovat obsah veřejného pořádku smluvního státu, přísluší mu nicméně kontrolovat meze, v jejichž rámci může soud smluvního státu tento pojem použít, aby neuznal rozhodnutí vydané soudem jiného členského státu⁴⁰. Soud státu, ve kterém je prováděn výkon rozhodnutí, totiž obecně není oprávněn přezkoumávat, zda soud státu původu případ posoudil z právního a skutkového hlediska správně⁴¹.

73. Použití ustanovení o veřejném pořádku obsaženého v čl. 34 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001 tak přichází v úvahu pouze v případě, že uznání nebo výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě by nepřijatelným způsobem narušovaly právní řád členského státu, v němž se o uznání žádá, neboť by byly v rozporu s nějakou základní zásadou. Zásah by musel představovat *zjevné porušení* právního pravidla považovaného v právním řádu členského státu, v němž se o uznání žádá, *za zásadní*, nebo práva, které je v tomto právním řádu *uznáváno za základní*⁴².

74. V důsledku toho vnitrostátní soud nepřekročí meze, které mu jsou stanoveny pro konstatování porušení veřejného pořádku, pokud odmítnutí výkonu zabrání zjevnému zásahu do základních práv uznaných EÚLP, popř. právním řádem Unie⁴³.

75. V projednávané věci se předkládající soud zabývá dvěma aspekty a táže se na jejich relevantnost pro účely konstatování narušení veřejného pořádku svého členského státu: jedná se jednak o neexistenci podrobného odůvodnění výše zajištěné částky v rozhodnutí o přiznání předběžné právní ochrany (bod 2) a jednak o finanční dopady výkonu tohoto rozhodnutí, které údajně ohrožují „bezpečnost státu“ (bod 3).

36 — Níže citovaná judikatura sice ještě vychází z předchozí úpravy Bruselské úmluvy, lze ji však přenést na výklad čl. 34 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001, viz k tomu již mé stanovisko ve věci Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:247, bod 71).

37 — V tomto smyslu viz rozsudky Solo Kleinmotoren (C-414/92, EU:C:1994:221, bod 20), Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 21), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 55), Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653, bod 33), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 48) a Salzgitter Mannesmann Handel (C-157/12, EU:C:2013:597, bod 28).

38 — V tomto smyslu viz rozsudky Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61, bod 21), Hendrikman und Feyen (C-78/95, EU:C:1996:380, bod 23), Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 21), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 55) a Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 48).

39 — Viz rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 22), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 27), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 56) a Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 49).

40 — Viz rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 23), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 28), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 57) a Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 49).

41 — Viz rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 29), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 58) a Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 50).

42 — Viz rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 29), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 27), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 59) a Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 51).

43 — V tomto smyslu viz rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, body 38 a 39) a Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 28).

2. Neexistence podrobně odůvodněného výpočtu uplatňované částky

76. První kritérium, které předkládající soud zvolil pro účely konstatování narušení veřejného pořádku, je neexistence podrobně odůvodněného výpočtu zajišťované částky uplatněné v rámci předběžného opatření, kterou litevský soud podle informací předkládajícího soudu opřel o blíže určený a ke spisu přiložený „posudek“.

77. V této souvislosti vyvstává jednak zásadní otázka slučitelnosti se zásadou spravedlivého řízení, která je zakotvena v článku 6 EÚLP a v čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv⁴⁴, a jednak otázka případných dopadů – alespoň zčásti – nedostatečného odůvodnění na možnost uznat rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z hlediska zájmu veřejného pořádku.

a) Zásada spravedlivého řízení a povinnost uvést odůvodnění

78. V této souvislosti Evropský soud pro lidská práva v ustálené judikatuře rozhodl, že právo na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 EÚLP v zásadě zahrnuje povinnost soudů, aby svá rozhodnutí odůvodňovali⁴⁵. Zároveň však opakovaně rozhodl, že požadavky týkající se povinnosti odůvodnění nesmí být nepřiměřeně vysoké a mohou se měnit v závislosti na povaze rozhodnutí a okolnostech projednávaného případu⁴⁶. V této souvislosti je třeba zejména zohlednit povahu rozhodnutí a rozdíly v právních rádech smluvních států.

79. Uznává se přitom, že povinnost odůvodnění soudních rozhodnutí má dvojí cíl: zaprvé směřuje k zajištění dodržení práva být vyslechnut, jelikož soud musí dostatečně přezkoumat tvrzení účastníků řízení⁴⁷. Zadruhé povinnost odůvodnění musí umožnit účastníkovi řízení, který neměl ve věci úspěch, aby porozuměl důvodům svého neúspěchu a případně podal opravný prostředek. Bez dostatečného odůvodnění by dále nebylo možno určit rozsah pravomocně rozsouzené věci ve vztahu k rozsudku a žalobce by například mohl získat nový rozsudek založený na tomtéž nároku⁴⁸.

b) Nedostatečné odůvodnění a možnost uznat rozhodnutí o přiznání předběžné právní ochrany z hlediska veřejného pořádku

80. Pokud se pro účely projednávané věci budeme držet tohoto vodítka, lze konstatovat, že na jednu stranu by ničím nepodložený výpočet zajišťované částky, jenž by byl pro žalovaného naprosto nesrozumitelný, patrně nebyl slučitelný se zásadou spravedlivého procesu, a tudíž ani s veřejným pořádkem. Na druhou stranu je však nutno konstatovat, že v původním řízení, které se přece jen opíralo o znalecká vyjádření, tomu tak zjevně nebylo a požadavky na odůvodnění kromě toho nelze obecně stanovovat příliš široce. Ačkoli lze v některých právních systémech najít široce přijímané, avšak málo podrobné a na konkrétní okolnosti jednotlivých případů zaměřené metody určování škod,

44 — K požadavku homogenity zakotvenému v čl. 52 odst. 3 Listiny viz mimo jiné rozsudky Varec (C-450/06, EU:C:2008:91, bod 48) a McB (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, bod 53).

45 — Rozsudky ESLP Van de Hurk v. Nizozemsko ze dne 19. dubna 1994 (stížnost č. 16034/90, § 61), Ruiz Torija v. Španělsko ze dne 9. prosince 1994 (stížnost č. 18390/91, § 29), Higgins v. Francie ze dne 19. února 1998 (stížnost č. 20124/92, Sběrka rozsudků a rozhodnutí 1998-I, § 42) a Hirvisaari v. Finsko ze dne 27. září 2001 (stížnost č. 49684/99, § 30). Viz také rozsudek Schröder a další v. Komise (C-221/97 P, EU:C:1998:597, bod 24).

46 — ESLP, rozsudky Ruiz Torija v. Španien ze dne 9. Dezember 1994 (stížnost č. 18390/91, § 29) a Van de Hurk v. Nizozemsko ze dne 19. dubna 1994 (stížnost č. 16034/90, § 61).

47 — ESLP, rozsudky Jokela v. Finsko ze dne 21. května 2002 (stížnost č. 28856/95, § 72-73) a Nedzela v. Francie ze dne 27. července 2006 (stížnost č. 73695/01, § 55).

48 — Viz již mé stanovisko ve věci Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:247, bod 85).

nebylo by příliš srozumitelné, pokud by jejich uplatňování – zasazené do jinak dostatečně odůvodněného rozhodnutí, proti němuž lze podat opravný prostředek – mělo představovat porušení článku 6 EÚLP resp. čl. 47 odst. 2 Listiny a být problematické z hlediska veřejného pořádku členského státu⁴⁹.

81. Převvedeno na otázku narušení veřejného pořádku to výsledně znamená, že málo podrobné odůvodnění zajišťované částky nelze v žádném případě posuzovat odděleně. Záleží spíše na celkové povaze dotčeného rozhodnutí včetně jeho příloh, a zejména na tom, zda pro adresáta rozhodnutí existovala možnost, aby ve státě rozhodnutí podal proti tomuto rozhodnutí přijatelným způsobem opravný prostředek a bránil se údajnému porušení⁵⁰.

82. V projednávané věci proto existují dobré důvody pro to, aby málo podrobné odůvodnění výpočtu zajišťované částky nepostačovalo k uznání porušení veřejného pořádku, zejména pokud byla výše částky znalecky doložitelná a byla rovněž předmětem řízení o opravném prostředku v Litvě. Zdá se tudíž, že základní zásady spravedlivého procesu byly dodrženy, byť by podrobnější odůvodnění rozhodnutí bylo patrně vhodnější.

83. Jelikož výtka nedostatečného odůvodnění nepostačuje ke konstatování porušení veřejného pořádku, je závěrem třeba posoudit otázku, do jaké míry mohou být z hlediska veřejného pořádku relevantní hospodářské následky výkonu rozhodnutí.

3. Nemožnost získat v případě zamítnutí žaloby v hlavním řízení zpět nárokové částky v důsledku insolvence

84. Úvodem je opět nutno připomenout, že koncepce veřejného pořádku má za cíl zabránit zjevnému porušení *právní normy* považované v *právním řádu* státu výkonu za podstatnou, nebo *práva*, které je v tomto právním řádu uznáváno za základní⁵¹. Chráněny jsou tak *právní zájmy* či v každém případě *zájmy vyjádřené v právní normě*, které se dotýkají politického, ekonomického, sociálního nebo kulturního pořádku daného členského státu.

85. Nedostatečné jsou naproti tomu zájmy *čistě hospodářské*, jako je nebezpečí monetárních škod, byť by byly velmi vysoké. Platí to v zásadě i tehdy, pokud se jedná o zájem nositele svrchované moci, jakým je v projednávané věci Lotyšská republika⁵², která působí jako hospodářský subjekt prostřednictvím veřejnoprávních podniků a v této souvislosti jí hrozí vznik škody.

86. Hospodářský zájem však může být podle předkládajícího soudu považován za právně relevantní, a tím v rámci čl. 34 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001 za potenciálně zohlednitelný zájem, pokud je hrožícími hospodářskými ztrátami dostatečně konkrétně ohrožena „bezpečnost státu“. Jak by k tomu mělo dojít konkrétně za okolností původního řízení, ovšem předkládající soud nevysvětluje. Zejména neuvádí nic ke skutečnosti, že opatření předběžné právní ochrany, jak uvedla společnost Lidosta Rīga v písemné části řízení a na jednání, by pravděpodobně mohla citelně poškodit vojensko-strategickou funkci Letiště Riga. Tento aspekt nemůže být proto podroben analýze v rámci odpovědi na předběžnou otázku, jejíž právní a skutkový rámec je vymezen žádostí předkládajícího soudu o rozhodnutí o předběžné otázce⁵³, v níž je tematizováno pouze „narušení hospodářských zájmů státu“.

49 — Německý Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, dále jen „BGH“) tak například prohlásil za slučitelnou s vnitrostátním veřejným pořádkem paušalizaci náhrady škody ve francouzském právu, viz rozsudek BGH ze dne 26. září 1979 (Az. VIII ZB 10/79, BGHZ 75, 167).

50 — To platí také a zejména pro případ, kdy údajné omezení zásady spravedlivého procesu bylo odůvodněno naléhavostí rozhodnutí. Viz k tomu rozsudek Eurofood (C-341/04, EU:C:2006:281, bod 66).

51 — Viz rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 29), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 27), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 59) a Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 51), jakož i definici veřejného pořádku v článku 26 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. L 160, s. 1, Zvl. Vyd. 19/01, s. 191), které je paralelní právní úpravou k nařízení (ES) č. 44/2001 pro úpadkové řízení.

52 — Viz k podobné situaci rozsudek ESLP De Luca v. Itálie ze dne 24. září 2013 (stížnost č. 43870/04, § 54 a násl.).

53 — Viz k tomu článek 94 jednacího řádu Soudního dvora.

87. Otázka, zda existenci takového narušení veřejného pořádku z důvodu hrozícího hospodářského oslabení státu – přičemž k této otázce nelze dohledat žádnou relevantní judikaturu – lze vůbec uznat, je z pojmového a systematického hlediska nanejvýš sporná, neboť hospodářské aspekty jsou úvahám o veřejném pořádku v zásadě bytostně cizí.

88. Tato otázka však může být v projednávané věci považována za hypotetickou a může zůstat otevřena, neboť – na rozdíl od apodikticky formulované předběžné otázky, v níž se přímo předpokládá vážné ohrožení bezpečnosti státu – při celkovém posouzení skutkového stavu popsaného v projednávané věci předkládajícím soudem se jeví jako vyloučené, aby i v případě rizika hospodářské ztráty ve výši přibližně 58 milionů EUR bylo možno usuzovat na výjimečnou situaci tohoto druhu. Jakkoliv je tato částka vysoká, se vši pravděpodobnostmi nepostačí k tomu, aby otrásla základní strukturou státu. To platí tím spíše, jedná-li se v případě výkonu rozhodnutí v podstatě o zajišťovací opatření, která ponechávají integritu majetku a přiřazení věcí jako takové nedotčeny.

89. K otázce zmírnění hospodářských rizik sice Soudní dvůr v jiné souvislosti rozhodl, že v rámci předběžné právní ochrany je nutno vždy zajistit také zpětné vyplacení přiznané částky pro případ, že by navrhovatel neměl v hlavním řízení úspěch⁵⁴. Tato judikatura se však týká opatření, jejichž adresát byl povinen *poskytnout plnění* v rámci předběžné právní ochrany navrhovateli předběžně. Její uplatnění nelze rozšiřovat na poskytování zajištění, například ve formě předběžného zajištění, o jaké se jedná v původním řízení.

90. Ani pro konstatování narušení veřejného pořádku na základě hospodářských aspektů nelze s ohledem na tyto úvahy najít žádné nosné důvody.

4. Dílčí závěr

91. Na čtvrtou předběžnou otázku je tudíž nutno odpovědět v tom smyslu, že z nedostatečného odůvodnění rozhodnutí, jež má být vykonáno, ani z hospodářských dopadů souvisejících s výkonem rozhodnutí nelze dovést relevantní důvody pro zamítnutí uznání z důvodu veřejného pořádku.

V – Závěry

92. S ohledem na výše uvedené navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na položené otázky následovně:

1. Takový právní spor týkající se opatření předběžné právní ochrany, jakým je spor v projednávané věci, v rámci jehož hlavního řízení požaduje letecký dopravce uspořádaný podle pravidel soukromého práva z důvodu údajného porušení právní úpravy Evropské unie v oblasti ochrany hospodářské soutěže náhradu škody, mimo jiné od podniku, který je pověřen výkonem veřejné moci a který mu umožňuje užívání letiště oproti placení letištních poplatků, je občanskou a obchodní věcí ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001, i když jsou letištní poplatky a případné snížení těchto poplatků upraveny vnitrostátními právními předpisy.
2. Takové řízení o náhradě škody, o jaké se jedná v hlavním řízení v projednávané věci, není právním sporem o účinnost usnesení orgánů společnosti ve smyslu čl. 22 bodu 2 nařízení (ES) č. 44/2001.
3. Za okolností původního řízení nelze z nedostatečného odůvodnění rozhodnutí, jež má být vykonáno, ani z hospodářských dopadů souvisejících s výkonem rozhodnutí dovést relevantní důvody pro zamítnutí uznání z důvodu veřejného pořádku.

⁵⁴ — Viz rozsudky Van Uden (C-391/95, EU:C:1998:543, bod 47, k „nařízení předběžného poskytnutí hlavního smluvního plnění“) a Mietz (C-99/96, EU:C:1999:202, bod 42), jež byly vydány ještě k příslušnému článku 24 Bruselské úmluvy.